

övezett part”-ok jelentik a kiindulási pontot, de itt is csak a kimondott, ettől gyerekes rejtély ad fogódzót.

Alanyként teljesen kiszolgáltatottá válsz, léted a feltételes mód szabja meg: ott vagy, és mégsem ugyanabban az időszíkhelyen – sőtétlő, ami nem tudja, hányat léphet, úgy tesz táblára, hogy a szabályokat sem ismeri. Az egyetlen bizonyosság pedig előtte – előtte a tenger, ami „elviselhetetlenül, féktelenül, / magatehetetlenül, igazán gyönyörű.”

1

6

9

12

15

18

21

24

27

30

32

Kappanyos András

1 NAP ÉLET – UTÁNASZÁMOLÁS

Kemény István: *Egy nap élet*

Egy nap élet¹

Harmincháromból huszan maradtunk, tizenöt év után
szép ez is,
Egy óra múltán a kocsmáros behordta fölöslegessé vált
székeit.
Férfiak és nők, fiúk és lányok, június, este,
sátortető,
Könnyű zsvaj volt, nagy szavakkal előre föl nem
törhető.
Nagy szavak váltak könnyű zsvajjává, tizenegy autó
odakint,
Huszan maradtunk: húsz ruha és pénz, tizenegy autó:
a valamink.
S máris megy kettő: „tudod, a kölkek nélkülem nem
aluszak el”,
A másikért meg itt a férje: a sövény fölött már
ott a fej,
Valaha fontos a harmadik volt: pohárral áll, hogy
menni fog,

¹ Az idézetek forrása a következő kiadás: KEMÉNY István, *Állástalan táncosnő: összegyűjtött versek 1980–2006*, Budapest, Magvető, 2011.

Az asztal mögé bezárva ültem, mutattam: „kibújni
sem tudok”.
Valami szél jött és bodzaszag volt, eltelt a második
óra is,
Mutatta: „hány van?”, mutattam: „három. Hát neked?”, „jön a
harmadik”.
És ezzel átbújt mellém az asztal alatt, hogy „még egy
pillanat”,
Mesélt, mesélve újra átbújt, s még mindig mesélve
elszaladt.
Átmásztam én is, hogy elszökésre, menekülésre
kész legyek,

Egyszercsak mégis délelőtt van, öten maradtunk,
részegek.
Egymás nyitott-könyv-életéből kihullott könyvjelzők
vagyunk,
Szavakba öntjük a közös eszmét, ami csak annyi:
még igyunk.
Repülő zúg a másik égen, kezdődő, pontos
napsütés,
Figuráit kirakja lassan a gyümölcsfák közé a
nemsötét,
Fagyért jön be egy család, a kocsmárosné a
kertbe ment –
Betelt a hetünk, és az Isten mégis csak teremt
és teremt...

Itt volna vége, de életemmel nem szolgáltam rá
erre sem,
Ha délelőtt volt, hát délután lett, haza a hatvan-
egyesen.

1

3

6

9

12

15

18

21

24

27

30

32

Mért mondjam ennél pontosabban, hogy nemsokára
meghalok
S nyers boldogság, vad reménytelenség együtt se tett ki
egy napot –
Az a nap kéne mégis, egyben, legalább az a
csonka nap,
Hisz máskor úgyis csak semmit mondok, és nekem is semmit
mondanak.
Annak a napnak a délutánján fél kettő körül
volna most,
Már annyit éltem volna eddig, hogy elég is lenne,
hogy vagyok,
Bolyongásvégi nagy türelmet vinnék haza a
pénz iránt,
Erdőbe mennénk a gyerekekkel, úgy élnénk le a
délutánt,
Órára, tükörbe, más szemébe estig már nem pil-
lantanék,
Azon a napon mesélés utánig megtartana a
tartalék.
S ha alszanak már, kilenc után, el meztláb akkor
menni csak,
Legvégül még kifutni innen, mint bölcsnek hitt, öreg
férfiak.

Ritka eset: egy nagy vers, amely félszegen és kényszeredetten vi-
szonyul önnön nagyságához. Már a versforma is mintha ki akarna
térni a meghatározás elől: hosszú és rövid sorok váltakoznak, de
a méretük nem állandó, és ha jobban megnézzük, kiderül, hogy
a hosszú (rímtelen) sorok végén található sortörés metrikailag (és
egyébként értelmileg is) irreleváns: az utolsó egy vagy két szót met-
szi le, többnyire három, de olykor négy, vagy két szótag terjede-

lemben, néha pedig szót választ ketté. Ha ettől a (pusztán vizuális) sorvégtől eltekintünk, akkor 17 és 19-es szótagszám közötti sorokat találunk. Meghatározó jegyük a (vizuálisan nem jelzett) közép-metszet, a metszet előtti, 9 vagy 10 szótagos félsor mindig „női” végződésű (azaz csonka jambus), a metszet utáni, 8 vagy 9 szótagos (rímet hordozó) félsor mindig „hím” (azaz teljes jambus), a szótag-számtól függetlenül. A forma belső logikája távoli rokonságban áll a nibelungizált alexandrinussal, ahol a metszet előtti és utáni félsor egyaránt megnyújtható egy „plusz” szótaggal, csak míg ott a nyújtás a félsorok végén történik, azaz nem változtatja meg a lejtést, itt (metrikai értelemben) az elejükön, mintegy felütésszerűen, aminek következtében eldönthetetlen, hogy jambikus vagy trochaikus versel van-e dolgunk. Ez tehát egy háttérbe húzódó, szinte elmaszkírozott versforma, amely utat ad a már-már prózai olvasásnak, kivéve persze a meglehetősen szembeötlő rímeket.

A metrikailag egységesnek tekinthető, hosszú sorok végéről „letört”, rendszerint háromszótagos soroknak mintha az volna a funkciójuk, hogy ők hordozzák a rímeket, melyek így némileg külsőleges, mintegy kényszeredetten a versre aggatott ornamentikának tűnnek. S bár többségük a legkifinomultabb nyugatos fület is kielégítő asszonánc, akad köztük néhány kifejezetten suta is, mint rögtön az első: *szép ez is-székeit*. Ez a vers semmiképp sem akar virtuóznak látszani, mintha tartana tőle, hogy ez az őszintesége kárára megy: mint amikor egy „túl szép” nő szépségpöttyöt rajzol az arcára, hogy megbontsa a tökéletes szimmetriát. Gyakorlatilag azáltal válik vonzóvá, hogy megszűnik elérhetetlennek, angyalinak lenni.

Kemény Istvánnál ügyesebben senki sem bánik az ügyetlenséggel. A vers egyik elbeszélő félsora voltaképpen tartalmazza is a vers ars poeticáját: „Nagy szavak váltak könnyű zsvajjá”². És ebben

² Az idézetek forrása a következő kiadás: KEMÉNY István, *Állástalan táncosnő: összegyűjtött versek 1980–2006*, Budapest, Magvető, 2011.

a könnyű zsvajban, mintha odavetett vagy véletlenül áthallott töredékek lennének, hatni kezdenek a nagy szavak. Ez a zsvaj úgy könnyű, mint Eric Satie elképesztő zenéi. Kicsit csábít a felületes olvasásra: szövegét a neten például „Egy nap az élet” címmel is megtaláltam, a szerző helyében trófeaként őrizném az ilyesmit.

Ha egyfelől Satie-hoz hasonlít, másfelől a vers olyan módon áll ellen az értelmezésnek, mint József Attila számos szövege: hézagmentesen illeszkednek az elemei, még egy bonctűt sem lehet sehova beilleszteni, hát még egy rendes pajszer – pedig az értelmezésnek rések kellene. József Attila életéről nem azért beszélnek olyan sokat, mert annyival érdekesebb lenne más költők életénél, hanem mert az elemzés szerszámai csak az élet és a mű közötti résben tudnak fogást találni – innen a tobzódó biografizmus. Ez a kísértés itt is megvan, rá is mutatunk majd, de igyekszünk ellenállni.

A vers kétrészes, álzárlattal, amelyre egy önreferenciális félmondat rá is mutat: „Itt volna vége”. S valóban, ha itt volna vége, tulajdonképpen nem lenne hiányérzetünk, nem mondhatnánk, hogy nem kaptuk meg, amire befizettünk. Hasonlóra nem sok példát találunk a magyar lírában, de például a *Nagyon fáj* szembeötlő párhuzamot mutat. A két rész modalitása ott is élesen eltér – az első rész racionális freudista érvelés, a második rész varázslás, átok, telekinézis, amelyet a cím refrénszerű ismétlése is végigkísér. A Kemény-versben az első rész első személyű egyenes elbeszélés, a második rész – amit mintegy ráadásul kapunk – filozofikus reflexió.

Az első részben elbeszélő esemény egy érettségi találkozó. Ez par excellence létértelmező helyzet, legalábbis abban a profán értelemben, hogy alkalmat ad összemérni magunkat olyan emberekkel, akikkel egy helyről, formálisan azonos esélyekkel indultunk. Az intézménynek valójában ez az értelme, ezért megy osztálytalálkozóra, aki elmegy, és ezért marad távol, aki távol marad, hiszen akivel valódi, mély emberi kapcsok fűznek össze, azzal bármikor máskor is találkozhatunk. Azt is rögtön az első sorból megtudjuk,

hogy tizenöt éves találkozási van szó, vagyis az egykori osztálytársak – akik valamikor harminchárman voltak – épp harminchárom évesek. Ez különösen jó időpont a számvetésre, ha már a költő az egy évvel korábbi alkalmat (hogyan még egy kört fussunk József Attila körül) elszalasztotta, szemben például nemzedéktársával, Tóth Krisztinával, aki persze valamennyi születésnapját hat évvel később tölti be Kemény Istvánnál, de e különbség eltörlődik ahhoz a kapcsolathoz képest, hogy a Kemény ötvenedik születésnapjára készült YouTube projektben (2011) Tóth Krisztina olvassa fel az *Egy nap életet* (na ugye!)

A számolgatás itt nem valami önkényes számmisztika: ez a vers tele van számokkal, az első sor csupa számokból áll (33, 20, 15), és vannak itt kimondatlan számok is, mint a 18 (az érettségiző életkor) vagy a '61 (Kemény születési éve, erre még visszatérünk), és az ezekből kiszámítható '94, a vers feltehető jelen ideje. Ami azért is kézenfekvő, mert ekkor (hogyan koncot vessünk a biográfizmus kísértetének) a „Hány van?” kérdésre már éppen felelhetett úgy, hogy „Három.”

A vers beszélője a helyzetnek megfelelően számot vet, számol. Az eltelt éveket (18+15), az eltelt órákat (első, második, aztán már délelőtt van), az egykori, a megjelent, a reggelig kitartó társakat (33, 20, 5), a ruhákat (20), a pénzt (ezt nem tudjuk pontosan, de saccolgatjuk), az autókat (11), a gyerekeket (3, jön a harmadik). A megfigyelt folyamatok egy része éves léptékű, ezek jellemzően növekvő tendenciát mutatnak (család, gyerekek autó), de az órák léptékű mikrofolyamatokban fogyatkozás a jellemző: eleve kevesebb ember jelenik meg a vártnál, egy óra múltán a kocsmáros behordja a felesleges székeket, aztán még a második óra letelte előtt elmennek ketten, majd rövidesen a harmadik is. A további tizenkét távozásról nem kapunk beszámolót, csak az eredményt: öt fő, azok is részek, az értelmes beszéd lehetősége régen megszűnt. A számszerű és nem számszerű mikro- és makrofolyamatok egymásra vetülése

megelőlegzi a vers később megfogalmazott alapegyenletét: egy nap alkotórészei egy élet alkotórészeiként viszonyulnak egymáshoz. A mikrofolyamatok fogyatkozó tendenciáit maga az elbeszélés-mód is leképezi: az első három ember távozásáról még viszonylag részletes beszámolót kapunk, a reggel azonban szinte azonnal beáll, nincs mit elbeszélni, maga a megfigyelő sincs jó formában, talán alkalmazható itt a *filmszakadás* kifejezés. Talán az ebből következő tétova kényszeredettség jelzése egy újabb ügyetlen rímpár (*napsütés-nemsötét*), ahogyan a korábbi hasonlóan is kínos volt a tizenhárom üresen maradt szék, az alulteljesítés. (Az elbeszélő diffúz, szóródó tekintetével szemben a beálló napsütés *pontos*, éppúgy, mint órákkal korábban a felesleges székeket behordó kocsmáros racionalitása). És persze két hasonlóan suta rímpár már paradigmát alkot, intencionáltságukat kipipálhatja az olvasó.

A vers egyik legerősebb sora, amelyet valószínűleg a kései Kosztolányi is szívesen elfogadna, itt található: „Egymás nyitott-könyv-életéből kihullott könyvjelzők vagyunk”. Az egykori osztálytársak nyilván tudhatnak egymásról olyan intim titkokat is, amelyeket életük könyvének *mostani* lapjain senki, de ez a múltbeli intimitás nem váltható át jelenbeli intimitássá, a múltbeli könyvjelzők nem rakhatók át a most olvasott lapok közé. Az egykori intimitás kínossága legalább annyira akadályozza a jelenbeli intimitást, mint a közben külön, egymástól távol eltöltött idő távlata. Sem a mostani, sem az egykori lapokhoz nincs hozzáférésünk, és ezt a gyászt csak az általános pótszer, a közös ivás tompíthatja.

Az egész helyzet kínossága és kimódoltsága, az eltöltött idő elfecsérlése a reggel fényében válik láthatóvá: mások, akik nem akadtak fenn egy ilyen fonák szituáció csapdájában, fagyit vesznek vagy dolgoznak a kertben: útjára indul az előre elpazarolt vasárnap. A kicsinyt és nagyot egymással mérícskéló egyenletrendszer most az 1994-es június betelt hetét veti össze a teremtés hetével. A teremtés nem áll meg a hetedik napon, az idő folyik tovább, de *másnapos* hő-

seink kiestek belőle, és – például a fagyíért betérő család szemében – ott rekedtek a maguk szombat estéjében. A keserű pohara(ka)t azonban most már ki kell inni fenéig, az elbeszélő mintegy bünteti magát a maradással, a termékletlen együttlét áthúzódik a délutánba (ennek az időnek a kitöltéséről végképp semmit sem tudunk meg, ennyire üres idő), és a vers is kénytelen folytatódni.

„Haza a hatvanegyesen” – ez valódi csemege a biografizmusnak. Nyilvánvalóan a budai villamosról van szó, és hogy Kemény István 1994-ben mit keresett pontosan a Móricz Zsigmond körtér és a Moszkva tér között egy júniusi vasárnap, az pont annyira érdekes, mint hogy Korong utcai otthonából József Attila látta-e közvetlenül a vonatokat, vagy ki kellett sétálnia a töltés mellé. Ezért ezt nem is firtatjuk tovább, inkább megnézzük, mi mást tud ez a 61-es szám. Először is, mint említettem, a költő évjárata 1961, ez a léthelyzetet meghatározó, számadásra kényszerítő életkor is lehet az a 61-es villamos, amelyre a vers megkezdésének beszédaktusával felszállt, és amely most tovább döcög vele, akár akarja, akár nem.

A második alternatív megfejtés Bob Dylan *Highway 61 Revisited* című lemeze. Lehet, hogy Keménynek ez sohasem jutott eszébe, és ideérve az olvasásban vigyorogva a margóra írja, hogy „Gondolta a fene” – ezzel eszembe sem jutna vitatkozni. Az mindenesetre biztos, hogy ez a lemez visszatekintő, számvető, kiábrándult és korszakváltó vállalkozás, és maga az út Dylan minnesotai szülőhelyét köti össze New Orleans-szal, érintve közben a Mississippi-beli Clarksdale-t, ahol a keresztútnál a gitárosok szerződést kötnek az ördöggel (nevezetesen Robert Johnsonnal történt ez a legenda szerint, lásd még Clapton *Crossroads* című számát is).

De van egy még erősebb megfejtés: „nyári hajnal, kilencszázhatvanegy”. Ez Petri egyik legismertebb és talán legfontosabb versének zárósora, amely elhelyezi az időben a bizarr pokol-, vagy talán pontosabban Hádészjárást, amelyet a térben már elhelyezett az első sorok tétován pontos részegember-topográfia (Boráros tér

vagy Margit híd). A *Hogy elérjek a napsütötte sávig* kétségkívül létértelmező vers, kétségkívül nagyon budapesti, nagyon nemzedéki és nagyon személyes. Orpheusunk felbotorkál a lépcsőn, hátrahagyva hortyogó Euridikéjét, akit nem áll módjában megmenteni. A részvétet viszi magával a találkozásból, meg a talán meg sem érdemelt, ezért feszélyező örömet afelett, hogy ő elérhet a napsütötte sávig. Kemény verse a Petri-villamoson is rajta ül, a termékletlen éjszaka és délelőtt akár Hádész-verzióként is olvasható (a dudás számára kötelezően megjárando pokol – József Attila, hányadszor is?), de ez korántsem kötelező.

A vers centrumához érkeztünk: „Mért mondjам ennél pontosabban, hogy nemsokára / meghalok / s nyers boldogság, vad reménytelenség együtt se tett ki / egy napot –” Egy pszichológus bizonyára *midlife crisis*-t kiáltana, akár egy egész nemzedékét, pedig többről van itt szó. Igazán nem szokásom, hogy Heideggert *ráfogjam* valakire (a szó bármely értelmében: mint vádat, mint pisztolyt), de itt valami külön trükköt kellene alkalmazni, hogy az *autentikus lét* fogalmát elkerüljük. Ebben az értelmezésben az autentikus lét a nagy, szélsőséges érzelmeknek – örömnak és bánatnak – való maradéktalan, reflektálatlan átadódást, a megélés teljességét jelenti, s minden más inautentikus, értéktelen, semmitmondó. Ez persze nem feleltethető meg közvetlenül a heideggeri következtetéseknek (az nagyon másmilyen vers lenne), de mégis mély rokonságot jelez, hogy a felismerés a halál tudatával szemközt ölt testet.

A 61-es létértelmező villamoson megkezdett töprengés következő pontja a címben megelőlegezett egyenlet felállítás. Ha a teljes életből összesen egy nap jut az autentikus létnek, akkor ebből az eltelt 33 év alatt – minthogy az emberélet útjának felén már túl vagyunk – bő fél napot használtunk fel, azaz fél kettő körül járunk. Inautentikus létünk júniusi vasárnapján épp ugyanennyi az idő, tehát mi lenne, ha a nap hátralévő részébe besűríténénk az életből hátralévő mintegy 10 és fél órányi autentikus létet.

Gondolatjáték kezdődik itt, az elbeszélés feltételes módba vált, a délután és az este várható eseményeit ebben a feltételes jövőben tekintjük át. Azt várnánk, hogy a nyers boldogság és a vad reménytelenség szélsőséges képei tobzódna majd, de itt egy teljesen normális (mondhatni, „hétköznapi”) vasárnap képei bontakoznak ki: erdei séta a gyerekekkel, aztán mesélés: csupa olyasmi, ami a korábban fagyíért betérő családdal is megeshetne. A gyengédség és a nyugalom képei ezek, olyan történetek, amelyek kifejezetten a júniusi vasárnap délutánhoz tartoznak, nem pedig a hátralévő évtizedekhez (a dantei időszámítás szerint 27 év, hogy pontosak legyünk).

Ezt a megjósolt, feltételes délutánt – a két családi tevékenység, az erdei séta és a mesélés mellett – két személyes kondíció határozza meg. Az egyik a pénz iránti nagy türelem, azaz fel kell hagyni a számolgatással, mérícskéléssel, amely a vers első felét uralja. A másik az órára, tükörbe, más szemébe pillantás, azaz a számvetés elkerülése, vagy legalábbis elodázása. Egyfajta sztoikus (tehát az eredeti, nem hedonista értelemben vett) *carpe diem* ez, és különös módon egyszercsak ez az életforma tűnik az autentikus lét megélhető lehetőségének. Bénító szomorúságnak, extatikus örömnak nemigen jut itt hely, ez az életszakasz (vagy napszak) nem erről szól. A halállal való szembenézés valamiféle felfüggesztett pozícióban folyamatosan jelen van, de nem válik főtémmé, ezt tudatosan elkerüljük. Így lehet méltósággal átélni a délutánt.

Aki így képzeletben el a hátralévő napját és hátralévő életét, az *meglelt ember*: pontosan abban az értelemben, ahogyan József Attila meghatározta: „ki tudja, hogy az életet / halálra ráadásul kapja / s mint talált tárgyat visszaadja / bármikor - ezért örzi meg”. Csakhogy ő valamiféle száraz, kietlen vágyakozással tekint erre az állapotra, amelyet saját megítélése szerint sosem sikerült elérnie. Ezt a kételyt számos idézettel alá lehetne támasztani, talán legmeggyőzőbb a *Szabad ötletek* nevezetes mondata: „Vajon arányos-e hozzám most

minden, ami van?” József Attila sosem rendelkezett a *meglelt* alapvető összetevőivel: egyrészt „havi kétszáz sose telt” – hogy ez *nekünk* megvan-e, az nem teljesen biztos, de a bolyongásvégi nagy nyugalom rendezni látszik a kérdést. Másrészt „Nem dörgölődzik [...] szívemhez kisgyerek” – *nálunk* ez egyértelműen megvan, háromszorosan. Végül a harmadik alapfeltétel az életkor volna, amit József Attila sohasem ért meg. A harminchárom éves kor így új jelentőséget kap, talán minden eddiginél fontosabbat: több harminckettőnél. Ne feledjük azért, hogy ez nem diadal: egy életstratégia megcélzásáról van szó, nem a meghódításáról. A feltételes mód nemcsak a jövőbeni eseményeket, hanem a mérleg megvonását is magában foglalja: „Már annyit éltem volna eddig, hogy elég is lenne, / hogy vagyok”.

De mi lesz *aztán*? A meglelt ember státusza nem szól örökre. A délután elmúlik, a gyerekeknek egy idő után nem lesz szüksége ránk, a napi léptékben azért, mert elalszanak, az élet-léptékben azért, mert maguk is meglelt emberek lesznek. Mi lesz, ha kitelik a hátralévő dantei 27 év, vagy akár lepereg a második 32, when I'm 64? Akkor talán még megnyílik valami lehetőség: „Legvégül még kifutni innen, mint bölcsnek hitt, öreg férfiak.” A vers vége titokzatos. Ha ez egy hasonlat – márpedig az –, akkor kik az öreg férfiak, akik kifutottak vagy kifuthatnak vagy ki szoktak futni innen? Kik hiszik őket bölcsnek, önmaguk vagy mások, a környezetük, netán mi, a hasonlító utókor? A szökést a kimondatlan kulturális referencia értelmezné, de mire is mutat?

Több kulturális konstellációt is esélyes pályazónak tarthatunk, álljon itt egy festő, egy zenész és egy író példája. Az első megoldás túl szép és túl – mondjuk így – elitista: a *Picasso kalandjai* című film végén a művész elkészíti a maga „élethű” hulláját, megissza a képeinek életet adó, fiatalkori szerelmétől kapott varázsszer maradékát, és a falon át távozik. A terv kivitelezésében az örök szépség és fiatalság nemtője lesz a társa, mondott szerelmének unokája

és egyben reinkarnációja. A megoldás hátránya, hogy Picassónak kell lenni hozzá: egy olyan alkotó őserő megtestesítőjének, amely valóban tovább él. Ez nem a halandók útja. A második lehetőséget a *Ifjúság* című film főalakja, a Michael Caine által alakított fiktív zeneszerző testesíti meg. A vágytalan és bánattalan ember, akinek voltaképpen nincs több dolga itt, senkinek nem tartozik semmivel és senkitől nem vár semmit, fegyelmezett szemlélődése csak az unalmát oldja, a magányát nem, mert az már a lényegévé vált, nem okoz szenvedést. És mégis, valami kis félszeg katarzis keretében megtalálja magában az energiát, hogy enyhítsen a szigorán, és még adjon valamit a világnak, mielőtt végképp kővé válna. Ő valójában nem kifelé fut, hanem vissza, abba a korba, ahol még van nyers boldogság és vad reménytelenség. De hát a másik filmben Picasso is ezt teszi, csak nagyobb kerülővel.

A harmadik megfejtés a legszomorúbb, különösen azért, mert ez nem fikció. Lev Tolsztoj, ez a bölcsnek hitt, öreg férfi 82 évesen pakolt össze, hogy legvégül még kifusson innen. Magával vitte orvosát és legkisebb lányát (szépség, fiatalság etc.) Nyilván abban a reményben indult el, hogy tartogat még számára valami mást az élet: ez végül 10 napnak bizonyult (amely tény a bölcsességébe vetett hit megingatására is alkalmas), de aligha ez számít, sokkal inkább az elindulás izgalma és bátorsága.

Ezek a nem annyira bölcs, de kétségkívül öreg férfiak a fiatalságba kapaszkodnak: a lehetőségbe, hogy még történhet valami. Nem a haláltól menekülnek, hanem attól a gondolattól, amelyet kicsiben, visszavonható formában minden este átélhetünk: hogy most már egészen biztosan nem történik semmi.

Valahogy így. Mért mondjam ennél pontosabban.

Borsik Miklós, Kerber Balázs, Závada Péter

A VÉR SÉTÁI

Kemény István *Reménye* mint Ady-parafrázis

Remény¹

Láttam az egészet, és tudtam, hegyen állok,
a részletek halkán zúgtak odalent,
idefenn most egyik se hiányzott.
Kérdezni jöttem fel, de a jósnő
hazament a lázas kisfiához.

A kérdésemet lepöcköltem a szakadékba,
pattogva tűnt el, pedig nagy volt:
a törhetetlen üveg maradéka.
Csak a szívem kérdezgette halkán:
kedves vérem, hova lesz a séta?

Azelőtt ilyenkor kétségbeestem,
mert innen már csak lefelé van út,
és idáig nem jár le az Isten.
De most itt volt, és ő kísért le később:
egy szó nélkül ballagtunk le ketten.

¹ Az idézetek forrása a következő kiadás: KEMÉNY István, *Állástalan táncosnő: összegyűjtött versek 1980–2006*, Budapest, Magvető, 2011.